

НОВИ

ПРЕЗИДИ

—

1961:

Р

НОВІ ПОЕЗІЇ

1 9 6 1

Ч. 3

В-во Нью-Йоркської Групи
Нью-Йорк

1 9 6 1

NEW POETRY

1961

№ 3

An Annual Ukrainian-Language Publication of
„THE NEW YORK GROUP”

Обкладинка роботи ЮРІЯ СОЛОВІЯ

Всі права застережені

Річник „НОВІ ПОЕЗІЇ”

Редагує Колегія

Нью-Йорк

З М І С Т

Патриція Килина	5
Емма Андієвська	14
Богдан Бойчук	21
Женя Васильківська	27
Богдан Рубчак	32
Юрій Тарнавський	38
Віра Вовк	43
Федеріко Гарсія Льорка	49
Цезар Вальєхо	51
Карльос Друмонд де Андраде	52
Фернандо Пессоа	55
Хорхе Каррера Андраде	56
Варубу Бдрумбгу	60
Про авторів	62

Printed by A. Orel, 363 Grove St., Perth Amboy, N.J.

Патриція Килина

ЛЕГЕНДА, АБО СОН

Божевільна кіннота моря атакувала берег,
на якому, між камінням, стояла мала хата.
Скло вікон було видавлене, і солоний вітер
тріскотів по мапах на столі,
і здавалося, що шум і тиша, шум і тиша хвиль,
тягали туди й сюди плащі п'ятьох генералів,
і навіть їхні чорні чоботи і кобури.
Було лиш троє крісел, і два генерали стояли.
Стояв також шостий чоловік, худоліций,
ще молодий, голий до пояса; його штани були
брудні,
і в середині грудей видніла глибока фіолетна діра.

„І що ще ви маєте донести?“ спитав
один стоячий генерал пораненого чоловіка.
„Я вам сказав все, що чув, все, що бачив,“
відповів поранений чоловік, і подивився крізь
вікно,

неначе щось шукаючи на березі, на морі.
Його серце било в тій дірі,
неначе шум і тиша моря, тягаючи
туди і сюди фіолетні м'язи.

„О котрій буде їхній напад? — скажіть знову,” спитав один сидячий генерал.

„Завтра, в першій годині ранку” — поранений чоловік тримав спинку крісла.

„І звідкіля? Повторіть ще раз.”

„Із півночі, із середини країни —” його рука стиснулася на спинці крісла.

Генерали мовчали. Солоний вітер шелестів між мапами, мов огонь, і крізь видавлені вікна було чути канонаду моря, і було видно, як хвилі клонили голови, немов поранені коні. Шостий чоловік зідхнув, ще раз глянув крізь вікно, тоді раптом усміхнувся ніжно, і сказав спокійно, неначе до себе, „Пором причалює.”

„Тихо!” сказав один генерал, та поранений чоловік далі дивився понад голови генералів

крізь порожні вікна, на море, що маяло, як гриві, як шиї конячого табуна.

Там великий пором причалював до дамби — пором такий великий, як сама дамба, і поволі здіймався й падав, як пливуча крига. По середині порому стояла маленька постать, одягнена в коротку білу суконку,

з довгим білим шлейфом.
Вона скочила на дамбу,
вибігла боса на пісок, відскакуючи вбік,
як хвиля вибухала біло коло неї;
вона побігла до хати, і кликнула, „Тату!”

Поранений чоловік усміхнувся знову.
„Хто це так кличе?” спитав один стоячий генерал.
„Моя донька прийшла по мене,”
сказав поранений чоловік.
Молода дівчина, вбігши, знову крикнула, „Тату!”
„Уважай, донько, на скло,” сказав чоловік,
обернувшись до неї.
Вона побачила фіолетну діру,
сказала, „Ах!” і знепритомніла.
„Боже!” крикнули генерали. „Хіба тут можна
думати?”
„Добре, що скла не було, там де вона впала,”
сказав поранений чоловік. „Я її заберу додому.”

Він підняв дівчину, і його ребра заворушилися
в дірі.
„Куди ви йдете?” спитали генерали. „Ви ще нам
потрібні.”
„Але ж, панове,” сказав поранений чоловік,
„ви знаєте все, що я знаю.”
За безскляними вікнами бушувала атака моря
по грузах берега, по забитих водоростях.

„Ну, добре,” сказав один сидячий генерал. „Ви йдіть в дочкою додому, а ми будемо ще думати.”
І він витягнув із кобури пістоль,
і поклав її на стіл, на мапи.

Поранений чоловік пішов по піску;
по піску тягнувся дівочий шлейф,
білий, як крило упавшої чайки —
клонилася дівоча голова, неначе водорость,
що мліє без води.

Поранений чоловік поніс свою дочку
аж до порому, що коло дамби
здіймався й падав, немов пливуча крига,
полонена в великій затоці,
в ланцюгах теплих течій.

Як він станув на пором, чайки
налетіли на нього, відкриваючи дзьоби
на багряну діру в його грудях.

„Забирайтеся!” він крикнув. „Уважайте на дівочі
очі!”

І вони відлетіли, плескаючи крилами.
Та одна маленька пташка лишилася
сидіти в дірі, як дрібничка в коробці.

Пором сам став відпливати від дамби,

поміж хвилясті маяки, поміж архіпелаги піни.
Посередині стояв поранений чоловік,
тримаючи в руках свою все ще непритомну дочку.
Пором, як сани по гірським снігу,
то спускався в кип'яче міжгір'я,
то здіймався на іскристі гори, поміж дерева піни.
Перед ними темнів предовгий мис,
як кам'яний плащ розкинений по морі.
Непритомній дівчині чоловік сказав, „Додому,”
а малій пташці в своїх грудях ніжно сказав,
„Забирайся,” та пташка сиділа далше,
дивлячися блискучими очима на море.

Тепер стало море бурхливим,
і пором став ще більше гойдатися,
неначе на спинах біжачих биків.
Тяжко було стояти на нім; часами здавалося
пораненому чоловікові, що пором перекинеться.
Його багряне серце било швидше біля одного
крила пташки,
і він міцніше тримав дівчину,
і морські коні їх сікли солоними хвостами.
Дівчина, збуджена водою, застогнала і відкрила
очі.

„Тату, де ми?” спитала вона.

„На поромі,” він відповів. „Їдемо додому.”

„Тату,” вона сказала, „ти поранений.”

„Я знаю.”

„Тату, в твоїй рані сидить пташка.”

„Я знаю. Тримайся міцно.”

„Я можу сама стояти,” вона сказала
й станула на ноги.

Тепер здавалося, що музика плила за ними,
неначе хор гобоїв, і коли пором рівно переступав
із хвилі на хвилю, тоді співали гобої.

а коли перехилявся, починали гобої вити.

Мис все більше темнів — можна було ясно бачити
на нім

камені, дерева і дорогу; коло нього хвилі

були роздерті на рифах, як хмари

на горах, як буря на шпильях гір.

Батько і дочка держалися порому, мокрі й
втомлені,

і пташка дрижала в грудях чоловіка, чіпляючися
ребра.

„Дивися,” сказав чоловік, „нас занесе на рифи.”

„Ні,” дочка відповіла „пором завжди
проходить крізь прогалину між ними.”

„Я знаю,” чоловік сказав, „та сьогодні
море кине його на рифи.”

Стали гобої вити знову; пором ударився

об підводну скелю, і перехилився набік.
Вили гобої, і батько та дочка впали
у панічну втечу солоної худоби, у кущі бульбашок,
у білий грім, у коралеві долини.
В останню мить пташка втекла із грудей чоловіка,
жалібно плачучи, немов крижень,
і, як вона зникала за горби хвиль і за ліси піни,
тоді стихнув настрашений писк гобоїв.

Колоди порому плавали тепер в тихій воді лягуни,
і плавали між ними сині й жовті рибки,
і між рибками, поранений чоловік.
Дрібна риба щипала його роздавлені груди,
купаючися в дірі, своїми хвостиками
гладячи його серце.
Чоловік виліз з води на берег, упав на пісок,
і з фіолетної діри вилилася вода.
Тоді він піднявся на руках,
встав і розглянувся по лягуні:
тут і там плавали колоди порому.
Він довго шукав очима, а тоді
став кусати свою руку, і пішов по піску
до дороги по тій стороні каміння.

Дорога була із м'якого бурого піску;

дерева були, як буре й рожеве пір'я.
Він ішов, кусаючи руку, все дивлячися згори
на чисту воду лягуни.
І тоді він зобачив дівчину:
в мілині, на дивані корала вона лежала;
шлейф відкривався і закривався, як зябри.
Тоді вона поволі встала, і шлейф розкрився
перед нею, як музичний інструмент,
і її руки торкали його,
неначе вона грала на великім роялі.
Нараз, піднявши руки, вона почала здійматися
вгору,
і, вилетівши із води, полетіла понад морем,
понад піском, понад камінням, до батька
і, як пташка, сіла, блискуча водою, на дорогу
біля нього.

„Тату,” вона сказала, „ходім додому.”
„Ми йдемо,” він відповів.
Вони йшли разом м'яким бурим пилом дороги
між бурими й рожевими деревами.
Над деревами, над батьком і дочкою, синіло небо.
На закруті дороги, стояв кравецький манекен,
на нім шовкова суконка, фіолетна,
ві зеленою шовковою бахромою,

а на голові манекена, фривольний фіолетний
капелюх
зі зеленим вуалем і мережкою.
Поранений чоловік і дочка стали
перед манекеном, і дівчина засміялася.
„Тату, чи я можу мати цю суконку?”
„Безперечно,” відповів чоловік.
Вона натягнула суконку на свою мокру одягу,
і поклала капелюх на своє липке волосся.
„Як я виглядаю?” спитала вона.
„Добре,” сказав чоловік, і усміхнувся.

І вони пішли далі,
і сховалися за закрутом дороги.
Там, за ними, на березі,
божевільна мереживниця моря ще працювала,
згинаючися над своїми кам'яними колінами,
згинаючися над шпульками хвиль.

Емма Андіївська

ОРТОДОКСАЛЬНЕ СВЯТО

(сонет)

в циклу „Добро і зло“

Осанну Сину — верхи і на конях,
Крижини, як пістони крізь вітри.
Всю б зиму так — з дахів і у відро,
Всю б землю так, де знову й знову Сина

Твого. О Боже, чи Ти може сонний?
Невже Тобі? — А ми такі слабi
Крізь зненавидіти, крізь полюбити —
І Ти приємлеш найприкрішу суміш.

О Боже, Ти відбився так від рук,
Що знак Твій перейшов в заумне слово,
Тебе, що ганяють, і Тебе, що хвалять —

Переступи Ти цей важкий поріг,
Щоб ті, з безводним серцем і очима,
Біля Твоєї брами не кричали.

ЗЛО

(сонет)

в циклу „Добро і зло“

Не надсипалось ні у плач, ні в охи,
Йшло, як брокат іде від крамарів —
Брокат ішов і відкривав моря,
Лишивши ситців тріпотіти віхоть

На виході в зворотний бік медалі,
На виході, де мертвих мчали верхи
На палець від сумління і від вуха
В відведені за виміром наділи,

Де кволі духом не доносять зла,
Хоч зла стрімкіш добра буває злет,
І чорної веселки зачерпнути

Не раз душі, як іскру запалить,
Та вибір зла череп'ям згорне м'яту,
Як інша іскра запала з полуд.

СВІЧКА

(сонет)

в циклу „Добре і зло”

Петлею витікає з повноти,
Легенями не мігши увібрати
З порічок рибу, вириту з корита
Каратами й прихитану до стель,

Щоб від русла узявши за мету,
Рослиною вернутись в царство скалок,
Найглибший колір від крові відколе
І в німоту утому замота,

По вивірці загнавши у гноти:
У світла свій з несвітлом вищий торг
Без свідків, при закритих дверях. Піна

По канделябрах пагони пуска,
Як вибранець, не той, що звуть на поміч,
Ступа у племінь свічки, як в піски.

ФРАГМЕНТ БАЗАРУ

Горобина на голубах,
Бички — джерела на лобу,
Перевівають глибину.
Клинками риба молода

Полискує у три ряди.
Лежать на лепесі сонця,
Де біля довгих поросят,
Лупцюють баби молодця,
Аж срібло з діжки моросить,
Та кухля ніде попросить,
Щоб кухлем зачерпнуть базар.
Між кавунами на возах
Сидить чаклун і дмуха глечик
Із нитки баб'ячого літа,
У нього — хідниками плечі,
Його забули вийнять з лутки
Торішнього, що вже в канаві,
І він сидить, схрестивши литки,
Аж, глянь, кількох переконав він,
І вже за півнем в молоці
Полюють двоє молодців:
В одного ложка у руці,
А другий спить на молоці,
Й петльована висить ріка
Із бульбашок, що з молока.

ВОДЯНИЙ МІНОТАВР

(сонет)

à A. Kaldis

Із губ у листя білу тогу стогне,
Калюжами пішовши геть від тіла
У паростки, у миготіння тале.
О тільки б роги вимокнути з туги,

Скачавши промінь в бульбашку, й по стегна
Рулонами із грозового толю
Облищитись, де щойно був притулок. —
Він в жмут джерельний пригаса і стигне.

Він сам. І навіть ті, що ходять прати
Дерева у ріку, зчинивши протяг
В воді, не витягнуть його із пут

Із петель водяних, щоб не почати повінь,
Де він чека, як проспівася півень,
Щоб перевтілитись і попросити — пить.

ПОЕМА ПРО РИБУ

(уривок)

Вузечку зі срібла
Накинуть на рибу,
Бо риба й з вітру
робить трубу.
Рятуєсь від риби,
Бо риба в сіре
Опірить воду,
Метнеться сіркою,
Зі світу зведе.
Риба у матері,
Риба ятірна
Світить митарям
Ясніш від ліхтаря,
Риба ятірна,
Де ти? Де?

Кришталю жолоб
В жалобі матері:
„З власної волі
Ячить на ятері”.
Аж ятір туго,
Дугою заморозки,
Не риби стогін —
Зима за моріжком.
Чаклунством ведена,

Губами стелена,
Зі стелі видиво
Колотить відрами —
Риба йде.

Риба-страждальниця,
Риба-метелиця,
Проходить спальнями,
Газоном стелиться,
Від столу до столиць
Столика риба,
Що хоче, те й робить!

З маху руба,
Лягає покотом —
Дорога довга від кільки до кита, —
У двері ломиться,
Порічок повний рот,
За рибу — моляться,
За рибу — мруть,
Волають: „Рибо, де ж ти, де?”

Риба — ніченька.
Риба — день.

Богдан Бойчук

УСВІДОМЛЕННЯ

Як дівчина

(переливає в горлі трепет білих мушель
— в пелюстках каменя

джерела задихнулись сваркою зелених вод)
подасть тобі з брови несміливе вітання,
і виллє на рукав намисто теплих слів,
і поглядом постелить дві дороги, —

щось незрозуміле буде близько тебе,
щось знайоме — ти любитимеш її за те.

І аж тоді,

коли роки нагнуться над тобою, мов колосся,
ти усвідомиш, може, вперший раз:

(як тіло не промовить вже до тіла
— і спомини болітимуть на стомлених
руках)

що ти колись прийшов у ці сади з ріки
своєї матері.

В ДВОХ САДАХ

1

Ти розділила з ним похилий день,
як овоч, стягнений рукою,
 (в жоржині зім'яті серця і не пізнає
 лежать удвох і п'ють з пісень)
Його дospelий голос гнеться над тобою
і каже про налитий шум вишень.

Ти знаєш, що не стрінетесь ніколи,
бо серце хтось тримає в двох садах,
бо від душі галузку відкололи;
а ти так хочеш: (щоб тобі в ногах
 клювали на сопілках верби
 забризкались зеленим сміхом рік
 згорнули з неба листя металеве
на пригорщах бо не пізнає хай навік
 навік).

2

Бо кості не пізнають.
І голос, мов барвінок, питиме з землі —
порожній голос костей, що тебе не знає;
а ти всякатимеш у жили кам'яні,
а ти проситимеш у співчутті любови:
 (роздерті над безоднею сонця'
 чорніють від запеченої крові
 від сина і від духа і отця
 потріскає кора байдужості безмовні
 і без'язикі над печерами очей
 замовкне Воля обрієм холодні
 без ніжності і без чуття речей
 замовкне і... ніколи вже
 німий).

КРОВ ЛІСІВ

Тут колись мочив кору дубову вітер
і оббивав її волоссям бронзових жінок,
які опівночі над вогнищами гріли в горлах співи
і до землі топтали колесом танок —

А БРОНЗА М'ЯКШАЛА

*ДІВЧАТА У ВІНКИ ВПЛІТАЛИ ДОЛЮ
ТОПИЛАСЯ БАЖАННЯМИ ПІД МОЛОДІ КУЩІ
ЩЕМІЛИ СОРОЧКИ ДОЗРІЛОЮ ВЕСНОЮ
А БРОНЗА М'ЯКШАЛА ВІД ПОГЛЯДУ МУЖЧИН
В'ЯЗАЛИСЬ ОВОЧІ ПІД ТЕПЛОЮ Босою*

тоді жінки

згортали в клунки тіні

і, лишаючи грудки слідів,
ішли на довгу подорож
серцями трав, фіялок, вишень і дубів.

ЗВИЧАЙНІ МОНОЛОГИ

Я хочу криком відчинити вам серця —
я молодий!

Я хочу слухати: як молодість пливе рікою
через руки,
пливе думками про уста, де кільчатся слова
і пахне ніжність;
про погляди,
що дівчина немов забризкана блакиттю, і
Стара вже, стара....
нема рамен, що виливались в квіти,
нема, нема:
з корінням вирвали мене з грудей ріки,
й безоднею запалися уста.
Стара,

люблю її,
люблю забризкану в очах,
і хочу, щоб під подихом розпарених весняних
ночей —
зрослися наші руки і пізналися тіла,
і хто тепер візьме проказу зморшків
на обличчі?
Хто?
І ласкою накриє черепки сухих грудей?
Я хочу ще когось любити!
Я хочу, щоб людина доторкнулася
лагідним поглядом мого серця

і стопила зціпенілу кров.
розпуки і відчаю...
я:
стара вже, стара.
Я хочу ще когось любити!
Люди, люди,
пізналися до хлюпоту дітей
моєї дівчини,
старі не знають вже дітей!
Вони живуть з самотністю,
що виїдає їхні очі.
яким постеляться під ноги довгі, як коноплі, дні
і ночі,
Без'язикі, з довгими худими щоками,
де цвіркуни ламатимуть свої зелені співи
які вдихають нас —
за вічно молоду, за гарну
...ні!
Погляньте, як вона закашлялась
грудками мертвих тіл!
Ще ні! Ще ні! Заскоро...
я боюся: мамо, мамо, — смерти!
Я ще хочу бути тут, з тобою. Тут.
і випускати з уст великі кольорові очі
на брови ляльці що витягує слова
гілками між червоними і жовтими
що ля-лі люлі мамо тут?

Женя Васильківська

МІЖ ПОСТАТЯМИ

I

Дикий місяць не скривить нетлінного стовбура,
ані сонце не вип'є морів в його снах —
в глибині, де тріпоче і блідне дорога,
як воскресла береза він став.

Очерет не загорне ріки на порогах,
гілки' не закриють воротами крок —
безупинно, стоголовою смертю Бога
він проходить вниз, де русло.

Маска не розірве темряви на грудки,
ані лук не стерпне тятивою слів —
довго будуть дні кострубатіти смутком,
яким' він прошумить.

Сумерк просякне через сітку на плесо,
риба зітреться на порох в човні,
мертве кадило, відбрязкнувши часом,
потече по його корі.

Через дорогу жука він кине видіння
(ніч б'є минуле на спалах меча),
безупинно, корінням і венами неба
він проходить, як воскреслий птах.

П

Уста зірок створили литу постать,
мов крок, щоб перейти в закритий грім,
і никнуть форми в стоптанім бадиллі,
лиш маска тіней гнеться за плечем.

День-решето. Це сік берез схилився,
щоб загорнуть мене, порвати сніг —
щоб перейти в зелений промінь, кригу
розкришать вітром, перевернуть гнів.

Бо перейшовши крізь бруньки, крізь морок,
де корінь — не покритий сонцем — залишивсь
в заглибинах землі, де непотерте світло
гребе жуків на щит, на бризки слів,

бо відійшовши в дим, у тінь кадила.
мені здалось вітрило, мов крило —
на мотузках, крізь сонце, височінь
подує в очі, замете під сон.

Пустиня, зиркнувши крізь ожерелля дзеркал,
відкриє двері — тріщину в теплі.
Я зерна покладу на скелях, рамах,
щоб вийшли стебла — сяйво між дощем.

II

Це зорі кидають в вогонь пшеницю
(сміх велетня між мертвим полотном),
тобі, що в терезах підносиш землю,
цей спогад — лише око між зерном.

Човен, щоб перейти вогненний розпач,
обійде думку, лисину в мізках,
щоб з сім'я прорюсти, вогненна постать
пройде крізь муку — зламане ім'я.

Галузка, щоб змести вогненну гору,
вертає велетня назад в вузласту ніч,
зі скелі б'ють віки, вогненным горем
вплітають овоч в порожнечу вій.

ІІІ

Світанок зіркою, стрілою влився в тіні —
промінням поросли дерева, ллються в день,
а той, що землю затопив в кипіння,
мече свій південь, щоб здерти чудо стрілам.

Поля, щоб вкрити тих, що вмерли в захід,
підносять сад і напинають обрій.
Мерці, що різьблять звук на сполох тиші.
Відсутність поля у світі, що в жалобі.

Богдан Рубчак

ДІВА ПРИЙМАЄ ОДНОРОГА.

(З середньовічного килима)

Ой, пізнали мужі
пристрасті однорога:
посилають до нього
найрозкішнішу з дів.

Бережись, однороже,
в неї серце — безпеччя,
хтива хитрість в обличчі,
а в очах — самолочи.

Не заплутуй в ворожі
ткані серця поліття,
тільки в плетиво квіття,
тільки в сіті садів.

З птицею подружи,
золотий однороже —
лиш вона вчути зможе
пісню рідної крові.

ЕЛЕГІЯ НА ЗЕЛЕНІ СВЯТА

На далеких гробах наймолодших братів Твоїх
розквітли криком червоним серця матерів;
мільйони очей сестер Твоїх, жон Твоїх
вирастають з трави, щоб ридати на грудях гробів.

На стінах сердець сестер, матерів Твоїх
розмай-зілля болю, ножа остаточне знаття;
просторі світлиці зіниць наймолодших братів Твоїх
зеленою смертю клечані, пахнуть зеленим життям.

До скелястих сердець високих батьків Твоїх
зелену гілку приніс життєдайний прибій,
і в синіх степах очей батьків і синів Твоїх
блиснув Твій бій, мій Христе, Твій найжорстокіший
бій.

КРАЄВИД І ОБЛИЧЧЯ

До неба зводить крила
тополі докір високий,
в повісмах грому рокочуть
камінні жнива.

І білий спогад плаче
над чорним виламом строфи;
блищать загублені очі —
мигдалі болю.

Дзижчать на зливи глицях
сонця і серця дитинства,
щоб прошуміти розгрішень
потокком, але

крізь чорні віти пальців,
у дикий город долонь цих
місячним овочем впало
твое обличчя.

ДІВЧИНІ БЕЗ КРАЇНИ

Добра сестро птахів,
дівчино без спогаду,
щоночі дивишся
у снів чужих каламуть,
щоранку дивишся
крізь вій золоту погоду,
як у майстернях сердець
приготовляють зиму.

Завжди незнайома
дівчино без сузір'я,
усюди бачиш
очей найсумніші пісні,
усюди бачиш,
як орли мрію міряють
і старим матерям
з сердець виривають синів.

Дівчино без дороги,
мандрівнице без дому,
захмарені болем
наші полудні бліді;
як же оправдаєш нас
по мандруванні довгому,
коли ввійдеш, ясна,
у свій опромінений дім?

В ОСТАННІМ ДОМІ ДЗЕРКАЛА

В криштальних хащах дзеркала
розбудиш звіра власного,
і з тебе він збере
лице останнє світу.

На нагім морі дзеркала
розгубиш часу гавані,
не знайдеш днів, ночей,
одчаю і надій.

В жаркій пустині дзеркала
не буде навіть дерева,
не буде навіть сну
твоїй ясній самотності.

НЕМОВ ОСІНЬ ЛИЦЯ

Цей день такий осінній, мов триденна сльота.
Немов забуті листи. Немов мати солдата.

Немов по мокрім бруку нерозв'язаний крок.
Немов недобудований будинок.

Твоє прощання тихе, немов скін цього дня.
Немов дощ. Немов дерева чорне питання.

Немов ця поема. Немов блідість лиця.
Немов на озері холодні плями місяця.

Юрій Тарнавський

ЗИМА

Приходить зима з дощами
і з теплим воском відлиг,
і вже гумовими полами, а не крилом,
б'є ніч у шибку вікна.

І не виписують вже кроки луною
прямокутної каліграфії міських вулиць,
тільки серця, немов цибулі, пускають
паростки між іржавим корінням матраців.

І коли спухлі дріжджами снів
ростуть у черепах мозки, неначе тепле тісто,
із-під підлог свідомости худі щури сумління
вилазять гризти черстві буханці душ.

СТАРІСТЬ КАЗАНОВИ

Кожного погідного ранку Казанова,
одягнений у рожеві жіночі панчохи,
виходить на вузькі левади міста
збирати зомлілі метелики презервативів.

Стіни його кімнати обліплені
зморщеними муміями поцілунків,
які він витяв тремтячою рукою
із уст старих дів, що померли.

Кажуть, що коли вночі лунають
хрипкі еха стогонів в його кімнаті —
це на пустих площах свого висохлого тіла
шукає за привидами мастурбацій Казанова.

ХВИЛЕВЕ

Не втекти вже мені сьогодні
від жіночої гістерії телефону:
нас вже з'єднали навіки
дві літери і довге число.

Хто був би сказав, що мені доведеться
проводити мою єдину молодість,
натираючи гнучку шию спіралі,
і полоскаючи брехнею чорне горло!

НА СМЕРТЬ УЛЮБЛЕННОГО КОМПОЗИТОРА

Не просіть мене писати
про вашу вже відому смерть:
того вечора я шукав своє обличчя
у червоному акваріюмі стола.

Немов псалтир, мутним голосом,
хтось читав за стіною чиясь біографію.
і сумні коми віддиху лучили слова
у монотонні роки речень.

Стогнути на захриплих сходах, огрядність
вже простягала до дверей свою спітнілу руку,
і дудніли під моїми кулаками
дерев'яні води стола.

В КІМНАТАХ

Я люблю вигідну географію
архіпелагів моїх кімнат,
монотонні краєвиди стін
і середземноморський клімат ванн.

Люблю лежати у білій тіні стель
і слухати, як ростуть годинники,
і як меблі пускають коріння
у вовняний гумус килимів.

Плекаю я в своїх кімнатах
слухняні кюмби порядку,
а під теплими листвами ребер
серце плоске, як блощиця.

Віра Вовк

ЧОРНІ АКАЦІЇ

Я не знаю, чия рука колише
Цю сіть, до спочинку розп'яту,
Де берег, як біле мариво.

Час цідить пісок з долоні в долоню.
І смерть може стукнула легко об шибку
Гілкою чорних акацій.

ОЗЕРО АТІТЛАН

В тобі вворожена ноша й хода під фіялами.
Як ворожбити, дихають сіркою
Смагли вулкани довкола.

Марімба б'є в скронях барнавих,
І сонце ріже в овочах диких
Тверду, самоцвітну усмішку.

ДОЩ

Пні стікають липким сонцем,
В'ялість несе міцно чаєм,
Море воняє лусками риб.

Часом б'є просто з неба дощ
Ритми муринського бубна;
Проходить наскрізь ліп'янки,
І стежка кривавить, як жила.

Діти з марними обличчями
Ждуть смирно на сонце немилосердне,
Що жере їм папаї й банани.

Папужа зелень по дощі,
Веселка кільцем довкола сонця.
Дерево сипле червоно-чорну квасолю
На довгі силянки дітям.

ЗАЧАРОВАНА ГАВАНЬ

З конічних гір — сонце вулканом!
Куля вогненна зморщила море;
В водах з опалю пливуть острови,
Неначе тіні листя на віллі.
Пасмо Органу дірявить небо верхами
І капає золото в гавань.
Христос терпеливий жде, розгорнувши рамена,
На кораблі від світанку.
— Під захід піду дивитися
На хмари. Часом толочать
Череди синіх зебу' гори, як з місяця,
А індіянські червоні мотиви
Виводять свій хорівід обрядовий
Над гордим профілем Гавеа.

ЗЕЛЕНЕ ПЕКЛО

Тінь літака роздерла
Овечу лагідність хмар;
Кишить зелене пекло:
Праліс густий, як шерсть,
Вріс в ріки гарячі.
Плідність і гниль сплелися.
Часом дюни, як сіль,
Віщують десь море.
— Потім — город і звичаї:
Балькони з круглів, мережка порталів,
За ними свіжість атріїв,
Синь черепиння,
Світилиць працюване срібло,
Життєрадісність звуків і барв,
Ворожба на скойках,
Примітивність бажань і кераміки.

КАПЛИЧКА ХРИСТОВОГО СЕРЦЯ В СУШІ

Для Портінарі

На південь іде каравана;
Піски, як біблійні полотна,
Завинули життя.

Осталось каміння без тіні й легенди про барви.
Стоять кістяки кактеїв
На перехрестю пустинь.

Під повнею висохли очі.
На переяслах рамен
Колишуться сіті з мерццями.

Мій Христе, це Твоє проміння
Обнажило землю; тепер
Ти сам загубився під небом.

Порепали соняшні списи
Серце в голках алої,
Розкришилася хлібом рука, що сипала мир.

Федеріко Гарсія Льорка

КРАЄВИД З НАТОВПАМИ, ЩО БЛЮЮТЬ

(Сумерк на *Coney Island*)

Товста жінка ішла попереду,
вириваючи коріння і мочачи пергамен бубнів;
товста жінка,
що вивертає на другий бік каракатиці в агонії.
Товста жінка, ворог місяця,
ганяла вулицями і пустими помешканнями,
лишаючи по кутках маленькі черепи голубів,
і будила фурії бенкетів минулих століть,
і кликала за дияволом хліба по горбах підметеного
неба,
і фільтрувала тугу світла у підземних кругобігах.
Це цвинтарі, я це знаю, це цвинтарі,
і печаль кухонь засипаних піском,
це мертві, це фазани і яблука іншого часу,
ті, що нас ловлять за горло.

Понісся гомін із лісів блювоти,
з порожніми жінками, з дітьми з теплого воску,
і з сферментованими деревами, і з невтомними
кельнерами,
що разносять тарілки соли під арфами слини.
Так мусить бути, друже, блювай! На це немає ради.
Це не блювота гусарів на грудях повії,
ані блювота котів, що напихають себе жабами
без міри.
Це мертві дряпають своїми глиняними руками

на брамах з кременю, де гниють хмари і солодощі.

Товста жінка ішла попереду
з юрбою — з човнів, і з барів, і з садів.

Блювота ніжно торкала свої бубни
між деякими дівчатами в крові,
що шукали захисту у місяця.

Горе мені! Горе мені! Горе мені!

Цей погляд був колись моїм, та вже не є,
цей погляд, що тремтить голий від алькоголю
і розсилає неймовірні кораблі
по анемони пристаней.

Я бороню себе тим поглядом,
що випромінює із хвиль, яких ніколи не бачить
світанок,

я, поет без рук, загублений
серед натовпів, що блюють,
без нестримного коня, що зірвав би
густий мох моїх скронь.

Та товста жінка далі ішла попереду,
і юрба шукала аптек,
де осідав гіркий тропік.

Тільки коли піднесли прапор, і коли прибїгли
перші пси,
ціле місто зібралось на поруччях пристані.

Нью Йорк, 29 грудня 1929 р.

*(ЦЕРЕКЛАД З ЕСПАНСЬКОЇ
ЮРІЯ ТАРНАВСЬКОГО)*

Цезар Валь'єхо

ЛІТО

Літо, я йду. І жаль мені стане
Смирних долонь твоїх вечорів.
Приходиш побожно; приходиш давнє
І вже не знайдеш в душі нічого.

Літо! Перейдеш крізь тисячі бальконів
З аметистів і золота твого чотками,
Неначе єпископ, сумний, що приїхав
Здалека святити перстені розбиті
Одних наречених померлих.

Літо, я йду. У вересні тільки
Єдину троянду тобі поручаю;
Ти поливай її молитовно
Через всі дні гріха й похорону.

Як сила ридання промінням віри
Об мармур могили крилом тріпоче,
Підійми вгору тропар в благанні
До Бога: хай не вертаються мертві.

Тоді вже, літо, все буде пізно,
І вже не знайдеш в душі нічого.

Літо, не плач! В тій скибі холодній
Вмирає троянда, яка воскресає.

(ПЕРЕКЛАД З ЕСПАСЬКОЇ
ВІРН ВОВК)

ЖОЗЕ

1. . Що далі, Жозе?
Скінчилося свято,
Світла погасили,
Роз'їхались люди,
І ніч прохолола,
Що далі, Жозе?
А що ж, Йоакиме?
А що ж тепер ти?
Ти, друже, без ім'я,
Що з других смієшся,
І пишеш поеми,
Бунтуєшся, любиш,
Що далі, Жозе?

2. Нема в нього жінки,
Немає промови,
Вже й пити не може,
Тепла вже немає,
Не годен курити,
Плювати не може,
Вже ніч прохолола,
Ще день не з'явився,
Трамвай не приїхав,
Не виринув усміх,
Утопія щезла,
Все скінчилось скоро,
Побігло, втекло десь,
Заплісніло плісню;
Що далі, Жозе?

3. Що далі, Жозе?
Твоє миле слово,
Твоя лихоманка,
Твій піст і бенкети,
Твоя книгозбірня,
Криниця-скарбниця,
Твій одяг зі скла,
І непослідовність,
Й ненависть — що далі?
4. З ключем у долоні
Йдеш двері відкрити,
Та зникли ті двері;
Йдеш вмерти у морі,
Та висохло море;
Поїдеш у Мінас?
Вже й Мінас нема.
Жозе, і що далі?
5. Якби хоч кричав ти,
Якби хоч стогнав ти,
Якби хоч заграв ти
Віденського вальса,
Якби хоч заснув ти,
Якби ти втомився,
Якби ти умер вже...
Та ти не вмираєш,
Твердий ти, Жозе!

6. Самітний в кімнаті,
Як звір на пустелі,
Без теогонії,
Без нагого муру,
Щоб спертися можна,
Й коня вороного,
Щоб десь утекти,
Мандруєш, Жозе!
Жозе, а куди?

(ПЕРЕКЛАД З ПОРТУГАЛІЙСЬКОЇ
ВІРИ ВОВК)

Фернандо Пессоа

О, щоб я був тим пилом дороги,
І щоб ноги убогих мене топтали,

О, щоб я був рікою, що плине,
І щоб при березі прали дівчата.

О, щоб я був, як надвечірні тополі:
Небо угорі й вода піді мною.

О, щоб я був ослом млинаревим,
якого він б'є і якого шанує...

Замість того, щоб крізь життя шкандибати,
Оглядатись завжди поза себе й жаліти.

(ПЕРЕКЛАД З ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ
ВІРШ ВОВК)

Хорхе Каррера Андраде

СІЄРРА

На тичці під дахом звисає,
мов на крилах, кукурудза.

Морські свинки
бентежать неписьменну тишу
з щебетанням ластівки і воркуваннями голубки.

В хаті є мовчазні перегони.
коли вітер напирє в двері.

Гора сердита
відкриває темну парасолю хмар
з дротами променів.

Мартін Франсіско і Хуан:
працюють в господарстві на горі —
їх мусіла зловити буря.

Великий дощ птахів
паде, щебечучи, в засіяні поля.

ЖНИВА ЯЧМЕНЮ

Порожнім рогом вола
затрубив Хуан вістку, що ячмінь готовий.

В своїх глиняних хатах
сім родин
наливали соком сонця
бурі глечики.

Горбок розсівся серед поля
в кратчастім пончо.

Зелені, жовті і червоні одяги
подались дорогою нагору.

В сваволі кольорів
клонились з пошумом снопи ячменю з світла,
подесятковані серпами.

Томаса важила досп'лість неба
на терезах своїх рамен соняшникових.

Її стан виточував без поспіху
повільний оборот левад.

Мужчини і жінки семи родин
сиділи на лагіднім золоті полудня
і випивали соки сонця
з глечиків із глини.

БІОГРАФІЯ ДЛЯ УЖИТКУ ПТАХІВ

Я народився у столітті смерти рожі,
коли мотор повиганяв уже всіх янголів.
І Кіто бачило, як відійшов останній віз —
коли минав: дерева бігли в доброму порядку,
плоти, хати нових парохій
на краю села,
де ліниві корови жували тишу,
і вітер в шпорах гнав на бистроногих конях.

Моя мати, вдягнена у захід сонця,
сховала свою молодість в глибокій гітарі
і тільки деколи увечір виймала показати для синів,
закутуючись музикою, світлом і словами.
Я любився в гідрографії дощів,
у жовтих комарях на яблунях
і в жабах, які раз чи двічі прозвучать
своїм великим дерев'яним дзвоном.

Невпинно, як маневри, йшов великий рух повітря.
Гірський ланцюг був берегом для неба.
Зближалась буря, під удари барабану
напирали змочені полки;
але пізніше сонце із своїми з золота патрулями
відновляло тишину, прозору і аграрну.

Я оглядав мужчин, що обнімали ячмінь,
їздців, які топилися десь в небі,

і від'їзд на побережжя з запахами манго
вагонів переповнених волами, що ревіли.
Долина там лежала із своїми господарствами,
де ранок випускав, як краплі, когутів;
на заході були левади, де тростина хвилювала
своїм спокійним прапором, й какао
ховало в скрині свою таємну долю,
і ананас мотав кірасу з задуху
нагим бананам, як шовкову туніку.

Тепер усе пройшло, немов на хвилях,
як даремна азбука піни.
Роки минають лагідно, умотуючи лишай,
і пам'ять є навряд лілея,
що показує між двома водами
утоплене обличчя.
Гітара є лише труна п'сень,
і голосить зранений у голову когут.
Всі янголи землі пішли на вигнання,
і навіть темний янгол дерева какао.

(ПЕРЕКЛАД З ЕСПАНСЬКОЇ
БОГДАНА БОЙЧУКА)

Варубу Бдрумбгу

РІКА

Вода. Вода. Багато води.
Камінь, брат крокодила,
Любить воду.
Антилопи приходять
Дивитись на воду,
Бала і Кару приходять
Кидати в воду банани.
Але більше
Любить вода Балу і Кару.
Велика вода.

* * *

Демони вдень ходять купатись у ріку.
Їм не треба носити на плечах ніч,
Щоб відгороджуватися від людей.
Демони плюють у ріку,
І хоботи з слини ходять по воді,
Виганяючи гіпопотамів з мулу.
Ворожбити кажуть,
Що коли демони приходять купатися,
Це означає,
Що по той бік гір горять рівнини.

БУМБА

Місяць — фіолетовий какаду,
Ловить цикаду в траві,

А Бумба тримає цикаду в косі
І співає: цвіль-цвіль-цвіль.
Співає: ку-ва-бу.
Ловить місяць цикаду в траві.

СЕЛИЩЕ

Крокодили на бамбукових патиках
Ходять у небо.
Це знає кожна дитина.
Але бачити це можуть
Лише знахарі
І ті, що носять місяць у глечику,
Або ватажки,
Що носять місяць пером на поясі.

(ПЕРЕКЛАД З АНГЛІЙСЬКОЇ
ЕММИ АНДІЄВСЬКОЇ)

ПРО АВТОРІВ

ЕММА АНДІЄВСЬКА (1931)

Народилася в Сталіно. Авторка збірок поезій: „Поезії“ (1951) та „Народження ідола“ (1958) і збірки новель „Подорож“ (1955).

Готовий до друку роман „Герострати“ та збірки перекладів з Варубу Бдрумбгу. Працює над новою збіркою віршів.

БОГДАН БОЙЧУК (1927)

Народився в Західній Україні. Автор збірки поезій „Час бою“ (1957) та поеми „Земля була пустошня“ (1959).

Готові до друку драми: „Хліб землі“, „Приречені любити“ та одноактєвк „Голод“. Працює над перекладом „Плятеро і я“ Хіменеса.

ЖЕНЯ ВАСИЛЬКІВСЬКА (1930)

Походить з Волині. Авторка збірки віршів „Короткі віддали“ (1959). Працює над драматичною трилогією „Слідами сонця“. Готова до друку наступна збірка поезій, та праця про Сєн-Жон Перса.

ВІРА ВОВК (1926)

Народилася в Бориславі. Авторка ряду збірок поезій та коротких прозових творів. Найважливіші: збірка поезій „Елеїї“ (1956) та біографічний нарис „Дуги і деревшї“ (1956).

Видала переклади з української літератури на португальську мову — „Contos Ucrainianos“ (1959) та „Antologia da Literatura Ucrainiana“ (1959).

Готові до друку збірка поезій „Чорні акації“ та роман „Вітражі“.

ПАТРИЦІЯ КИЛІПА (1936)

Народилася в Гелена, стейт Монтана. Авторка збірки поезій „Трагедія джмелів“ (1960).

Готові до друку англійською мовою: драма "The Horsemen", збірка віршів „The Green Fugue“ та збірка прагматів „Images for a Crucifixion“.

БОГДАН РУБЧАК (1935)

Народився в Калуші. Автор збірок віршів „Камінний сад“ (1956) та „Променста зрада“ (1960).

Працює над довшим прозовим твором та новою збіркою поезії.

ЮРІЙ ТАРНАВСЬКИЙ (1934)

народів, як Німеччина, Франція, Еспанія, Японія, Китай. Важніші твори: „Пополудні в Покінсі“ (1960), та повісті „Шляхи“ (в друку).

Готові до друку англійською мовою романи „Sadness“ та „The Huroscrite“.

Працює над романом „Amorous Education“.

WARUBU BDRUMBHU (1884-1927)

Справжнє прізвище — John Williams; з походження негр. Народився в дільниці Нью-Йорку Гарлем. Студіював порівняльне мовознавство на Сорбонні; решту свого життя провів в Африці, подорожуючи з одної місцевості в другу, збираючи негритянський фольклор. Його найголовніші збірки: „Ріка“ (1916), „Жовті крокодили“ (1924) і „Бумба“ (1926).

В першій збірці ще видно сильний вплив Малларме, та згодом щораз помітніше виступає вплив африканського фольклору, який і залишається домінуючим.

JORGE CARRERA ANDRADE

Народився в Кіто, Еквадор. Ще п'ятнадцятилітнім юнаком редагував журнал „La Idea“. Його активне життя, як журналіста і дипломата, дало йому змогу познайомитися з культурами різних народів, як Німеччина, Франція, Еспанія, Японія, Китай. Важніші твори: „Registro del mundo: antologia poética“, „Biografía para uso de los pájaros“ і інші. Творчість Каррери Андраде характеризується своєю свіжістю, безпосередністю та прозорістю.

CARLOS DRUMOND DE ANDRADE (1902)

Сучасний бразилійський поет, народився в містечку Итабрія, в південно-східній Бразилії. Збірки поезій: „Alguma poesia“, „Brejo das Almas“ та інші. Друмонд де Андраде — один з найцікавіших

модерних бразилійських поетів, описує вплив провінційного життя своїх земляків з любов'ю, іронією та з характерним тропічним темпераментом.

FEDERICO GARCÍA LORCA (1899-1936)

Народився в Фуентебакерос, в провінції Іспанії Андалузії, народні та циганські пісні якої стали канвою для його творчості. Крім дев'ятиох збірок віршів, Лорка є автором цілого ряду драм, з яких найбільше відомі „Bodas de sangre” (1933), „Yerma” (1934) та „La casa de Bernarda Alba” (1936). Займався Лорка також музикою і малюванням. та був директором відомої театральної трупи „La Barraca”. Під час громадянської війни, перебуваючи в Гранаді, Лорка був розстріляний солдатами Франка.

Від ранніх своїх збірок, що через їхню іспанськість зробили його популярним — особливо „Libro de poemas” (1921), „Poema del cante jondo” (1921), та „Romancero gitano” (1924 - 1927) — Лорка переходить до сюрреалізму в „Poeta en Nueva York” (1929-1930), написаної під час його побуту в Америці. „Llanto por Ignacio Sánchez Mejías” (1935), та „Diván del Tamarit” (1936), становлять частковий поворот його до попередніх тем і форм, на яких все ж таки відбився вплив сюрреалізму.

FERNANDO PESSOA (1888-1935)

— Португальський поет, один із важливіших представників дуже активної португальської літератури першої половини нашого століття.

CÉSAR VALLEJO (1895-1937)

— Перуанський поет, що частину свого життя провів в Іспанії та Франції, де й помер у великих злиднях. Вірші Вальєхо повні патосу й гніву, викликаного нужденною долею селян його батьківщини та подіями громадянської війни в Іспанії. На його творчості сильно позначився вплив сучасних йому експериментів французької поезії.

Збірки: „Los heraldos negros”, „Trilce”, „Poemas humanos”, „España, aparta de mí este cáliz”.

